

Mayıs'tan Haziran'a

YIL:1-SAYI:1-HAZİRAN 2010 -FİYATI: 50 krş

Çıkarken

Toplumların gelişim tarihinde görüldüğü gibi her yeni toplumu bir sınıf kurmuştur. Yaşadığımız çağda ise ileri bir toplumu kuracak olan biricik güç işçi sınıfıdır.

Bunun için dergimiz, işçi sınıfının sesi olma amacıyla yayın hayatına başlıyor. Dergimizin amacı sadece işçi sınıfıyla ilgili haber, bilgi vb.

şeyleri yazmak olmayacak; işçi sınıfının bizzat kendisini ifade edebileceği, inisiyatifi ele aldığı bir dergi olma iddiasındadır. Bunun kolay bir iş olmadığının farkındayız; ancak imkansız olmadığını da biliyoruz.

İşçi sınıfı kendi öz örgütlülüğünü inşa etme bilinci ve gayretine ulaştığında, buna bağlı olarak dergimiz de gelişip güçlenecektir.

Dergimiz, mevcut durum ve imkanlarıyla işçi sınıfının ekonomik-demokratik, hak ve çıkarlarının savunucusu olacak.

Dergimiz işçi ve emekçi kadınların hayatın her alanında erkeklerle eşit haklara sahip olmasının savunucusu olacak.

Dergimiz, her türlü millî baskının karşısında olacak, ulusların tam hak eşitliği ilkesinin savunucusu olacak.

Dergimiz, her türlü doğa tahribatına, işçi ve emekçilerin sağlığını bozan sağlıksız, kar amaçlı üretimlere karşı olacak.

Dergimiz, emperyalist-kapitalist sisteme, feodalizm,faşizme ve her türden gericiğe karşı olacak.

Her sınıfın tarihinde övüneceği, dersler aldığı kesitler vardır. İşçi sınıfının mücadelesinde ise tarihe mal olmuş şanlı 1 Mayıs'ı vardır.Ülkemizde ise 15-16 Haziran başkaldırısı vardır. Dünyada ve ülkemizde bu iki tarihi kesite atfen dergimizin ismini MAYIS'TAN HAZİRAN'A koyduk.

Dergimizde işçi sınıfının mücadele alanlarından güncel haberler, ropörtajlar, okur mektuplarıyla birlikte sınıfın tarihi direnişlerini yansıtan vb. sayfalarımız olacak. Ayrıca eğitim, sağlık ve hukuk köşesi de olacak.

Okurlarımızdan isteğimiz okuyup eleştirmeniz, bilgi, birikim ve deneyimlerinizi aktarmanız ve başkalarına okutmanız! İkinci sayıda buluşmak umuduyla...

15—16 HAZİRAN 1970 BÜYÜK İŞÇİ DİRENİŞİ

5-16 Haziran direnişi, ülkemiz işçi sınıfının kendi özgücüne dayanarak yarattığı en önemli direnişlerdendir. Özellikle orta sınıfı ve çeşitli halk tabakalarını arkasına alarak egemenlerin gerçekleştirmiş olduğu 1960 askeri darbesi, birçok alanda olduğu gibi emek alanında da önemli fakat bir o kadar da yanılsamalı değişiklikleri getirmiştir. Bu doğrultuda, 24 Temmuz 1960 tarihinde 274 sayılı sendikalar kanunu ve 275 sayılı TİS, grev ve lokavt

kanunları meclisten çıkarıldı. TİS ve grev hakkına sahip olan işçilerin yaptığı eylemlilikler Türk-İş'i rahatsız etmiş ve bünyesinde parçalanmalara yol açmıştır. Bunun sonucunda 13 Şubat 1967 yılında DİSK kurulmuştur. Buna paralel olarak uluslararası alanda Büyük Proleter Kültür Devrimi, Vietnam Savaşı ve 68 Kuşağı'nın etkisiyle dünyada ve ülkemizde artarak gelişen toplumsal hareketler ve işçi hareketleri hız kazanmıştır.

İçindekiler

GÜNCEL DURUM.....	3
TEKEL DİRENİŞİNDEN ÖĞRENDİKLERİMİZ, 26 MAYIS VE SENDİKAL BÜROKRASI.....	5
HABERLER.....	6
SAĞLIKTA DÖNÜŞÜM ÖZELLEŞTİRME ve YANSIMALARINA KISA BİR DEĞİNİ.....	7
15-16 HAZİRAN BÜYÜK İŞÇİ DİRENİŞİ.....	9
ÖZETLE TOPLUMLAR TARİHİ.....	11
TEKEL İŞÇİ DİRENİŞİNİN TARİHSEL GEÇMİŞİ.....	13
İŞÇİ HAKLARI.....	16

MAYISTAN HAZİRANA
-HAZİRAN 2010-

Kardelen Yayımcılık Özel Sayı 2010/2
Mahmut Şevket Paşa Mah.
Sivas Sok. No: 2 Kat: 3
Okmeydanı/İSTANBUL
Tel: (0212) 238 37 96

BASKI:
Yön Matbaacılık
Davutpaşa Cad. 75/2 Güven Sanayi Sitesi
B Blok Kat: 1 No: 366 Topkapı/İSTANBUL
Tel: (0212) 544 66 34

GÜNCEL DURUM VE GÖREVLERİMİZ

Çıkarılan yasalar, uygulanan politikalar, işçiler ve köylüler başta olmak üzere, yoksul halkın yaşam koşullarını daha bir zorlaştırılırken; ülkemizi, egemen sınıflar açısından bulunmaz bir emek cennetine dönüştürmektedir. Taşeron sistemi yaygınlaştırılmakta, kiralık işçi uygulaması getirilmekte, parçabaşı işçilik, eve iş verme, yarım zamanlı çalışma uygulamaları yaygınlaştırılmaktadır. Bu uygulamalar sonucunda emek maliyeti düşürülmekte, patronlar işçilere ödeyeceği ekstra paralardan kurtarılmakta, işçilerin işine rahatlıkla son verilmekte ve patron hiçbir yükümlülüğün altında kalmamaktadır.

Ekonomik krizle birlikte gittikçe boyutlanan işsizlik ve buna bağlı olarak uygulanan güvencesiz esnek istihdam uygulamaları, özelleştirmeler ve daha fazla kar etmek için sermayenin hareketi önündeki engellerin kaldırılması için uygulanan kuralsızlaştırma politikaları ülkemizdeki emekçilerin yaşamını daha da zorlaştırmaktadır. Öncesi emperyalizmin 1970 krizine dayanan bu politikalar son mali krizle birlikte hız verilerek uygulanmaya başlanmıştır. Bu çerçevede yapılan özelleştirmeler sonucunda binlerce insan işsizlikle ve güvencesiz çalışmayla karşı karşıya kalmıştır. Önümüzdeki süreçte özellikle şeker fabrikaları ve enerji sektöründe yapılacak olan özelleştirmelerle birlikte yüzbinlerce işçi, tıpkı tekel sürecinde gördüğümüz gibi, adına 4 C denilen kölelik koşullarında çalışmaya mahkum edilmeye çalışılacaktır.

Gündemin yoğunluğundan faydalananlar meclise getirilen ve şu anda görüşülmeyi bekleyen bir yasa tasarısı milyonlarca kamu emekçisinin hayatını derinden etkileyecektir. Bu yasayla birlikte kamuda da iş güvencesi ortadan kaldırılmakla birlikte GATS anlaşması çerçevesinde yapılmak zorunda olunan hizmetlerin ticarileştirilmesi çerçevesinde önemli bir eşik de atlanmış olacak. Bu yasayla eğitim ve sağlık başta olmak üzere devletin sunduğu tüm hizmetlerin (kolluk kuvvetleri, yargı çalışanları gibi devletin baskı mekanizmaları hariç) özelleştirilmesi

hedeflenmektedir. Yapılan düzenlemeler bu işkollarında çalışan emekçilerin iş koşullarının ağırlaşmasına ve güvencesiz çalışma uygulamalarına maruz kalmalarına neden olmaktadır.

Çıkarılan yasalar, uygulanan politikalar, işçiler ve köylüler başta olmak üzere, yoksul halkın yaşam koşullarını daha bir zorlaştırılırken; ülkemizi, egemen sınıflar açısından bulunmaz bir emek cennetine dönüştürmektedir. Taşeron sistemi yaygınlaştırılmakta, kiralık işçi uygulaması getirilmekte, parçabaşı işçilik, eve iş verme, yarım zamanlı çalışma uygulamaları yaygınlaştırılmaktadır. Bu uygulamalar sonucunda emek maliyeti düşürülmekte, patronlar işçilere ödeyeceği ekstra paralardan kurtarılmakta, işçilerin işine rahatlıkla son verilmekte ve patron hiçbir yükümlülüğün altında kalmamaktadır. Kıdem ve ihbar tazminatı gibi işçi sınıfının bedeller ve mücadeleler yoluyla elde ettiği bir çok kazanım ortadan kaldırılmak istenmektedir. Sosyal güvenlik uygulamaları değiştirilerek sağlık ve sosyal güvenlik hizmetlerinin tüm yükü çalışanların üzerine yüklenmektedir. Özellikle yapılacak özelleştirmelerle birlikte, başta eğitim ve sağlık olmak üzere, temel hizmet ihtiyaçları paralı hale getirilecek ve bu sayede işçiler çifte sömürüye maruz kalacaklardır. Hem fabrikada, işyerlerinde emek sömürüsüne maruz kalan işçiler hem de devletin ücretsiz olarak karşılamak zorunda olduğu bu temel ihtiyaçları alabilmek için para ödemek zorunda olacaklardır.

Bu kuralsızlaştırma ve özelleştirme uygulamalarının en önemli sonuçlarından birisi de iş güvenliğinin olmamasıdır. Uzun zamandır tersanelerde yaşanan ve yüzlerle ifade edilen işçi ölümlerinin ve son günlerde yaşanan maddenin faciasında yaşamını yitiren işçilerimizin ölümlerinin asıl nedeni bu uygulamalardır. Coğrafyamızda buna benzer birçok olay yaşanmaktadır. Gerekli düzenlemeler ve önlemler alınmış olsaydı bu ölümlerin önüne geçilebilirdi. Ülkemiz egemenlerinin bu iş cinayetlerine yönelik yaptıkları "kader" ve "güzel ölüm" açıklamaları dini kullanarak halkın tepkisini engelleme çabalarıdır. Bu ifadelerden de anlaşılacağı gibi yaşanan bu ölümler karşısında önemli bir adım atılmadığı gibi ölümlerin yaşandığı işletmelere de ciddi bir yaptırım uygulanmamıştır. Hakkını arayan, mücadele eden işçilere kolluk kuvvetleri aracılığıyla müdahale eden, zor kullanan, işkence eden, tutuklayan egemenler bu yaşanan iş cinayetleri ve iş kazaları karşısında takındıkları tutumla kimi koruduklarını da göstermişlerdir.

Tüm bu istihdam politikaları ve krizin de etkisiyle son dönemde bir çok işyerinde, işten atmalar ve hak kayıpları yaşanmıştır. Buna paralel olarak da işçi direnişleri yaşanmış ve halen de birçok bölgede fiili direnişler devam etmektedir. Bu direnişlerin temel karakteri hak almaya yönelik bilinçli ve örgütlü mücadeleler değil, işten atmalar ve hak kayıpları karşısında ve özellikle bir kaçını saymazsak sendika desteği olmadan yaşanan refleks direnişler olmalarıdır. Bu direnişler içinde en önemli olan ve özellikle önümüzdeki süreçte işçi sınıfının mücadelesine, fiili, meşru ve militan çizgisiyle ilham kaynağı olacak olan TEKEL direnişidir. Sendikal bürokrasi bu direnişte ve birçok direnişte, gerek direnişlere maddi ve manevi destek vermeyerek, gerekse direnişleri kamuoyu desteğinden mahrum bırakarakmaya uğraşarak köstek olmaya çalıştığı gibi; bu direnişlerin inisiyatifi ele geçirip direnişleri pasivize etmeye, en nihayetinde de işçiler aleyhine ve egemenler lehine sonlandırmaya çalışmıştır.

Yaşanan direnişler bu haliyle ufak kazanımlar veya sonrasında geri alınması kolay bir takım tavizlerle bitirilmeye çalışılmaktadır. Bunun dışında bazı istisnalar olabilir ancak genel seyir bu yönde olacaktır. Egemenlerin tavrı ise bu direnişleri örgütsüz bırakmak veya rahatlıkla kontrol edebildiği sendikal bürokrasinin minderine çekmeye çalışmak olacaktır. Bu direnişleri parçalamak için daha önce de yaptığı gibi başta etnik farklılık, dinsel ayıtlıklar ve bölgeselliği kullanarak nifak tohumları ekmeye çalışacaktır. Bu yolla sınıfın birliğini parçalamayı hedeflemektedir. Bu direnişlerin doğru çizgide hareket eden bir devrimci hareketle buluşmasını engellemek için iftira ve karalamalar yapacak, nihayetinde de engelleyemediği durumlarda baskı ve zor mekanizmasını devreye sokacaktır.

Tüm bu gelişmeler önümüzdeki süreçte, başta yeni demokrasi güçleri olmak üzere, tüm devrimci ve demokra-

tik kurumlara önemli görevler yüklemektedir. Mevcut sendikal yapılar ve anlayışlarla önemli kazanımlar elde edilemeyeceği gibi devrimcilerin sınıf içindeki örgütlülüğünün zayıflığı ve gerek direnişlere olsun gerek genel anlamda sınıf içinde ve sendikalar içindeki çalışma anlayışındaki gurupçu, uzağı göremeyen, ufak kazanımların hesabını yapan tarzı bu süreci halk mücadelesi için kazanıma çavırmının önündeki en büyük engellerdir diyebiliriz. Burada bir anektodu aktarmak önemli olacaktır. Tekel direnişi süreci boyunca reformist ve devrimci dostlarımızın önemli bir çoğunluğu her sendika aşasını gördüklerinde "genel grev, genel direniş" sloganını direnişteki işçilere attırmışlardır. Aynı zamanda bu anlayışın propagandasını işçilere yapmışlardır. İşçiler de bu slogandan ve dolayısıyla eylem kararından önemli beklentiler içerisine girmişlerdir. (Geçmeden şunu da belirtelim, bizler genel grev ve genel direniş gibi büyük ve önerimli direnişlere karşı değiliz. Ancak bu direnişlerin içini boşaltan tarzda ele alınmasına karşıyız ve bu direnişin kararını olsun, örgürlenmesini olsun sendika bürokrasisinden beklemeyiz. Bu direnişlerin gerçekleşebilmesi için koşulların oluşması gerekmektedir. Bugünkü durumda da bu direnişin koşulları yoktur.) Sonrasında da konfederasyonların aldığı eylem kararları ve uygulamaya şekilleri pasivizme hizmet etmiştir. 26 Mayıs grevi de göstermiştir ki asıl kurtuluş sendika ağalarının aldıkları eylem kararlarında değil işçilerin kendi inisiyatiflerinde gerçekleştirmiş oldukları fiili ve meşru eylem çizgisidir. Sendika bürokratlarından bir şeyler beklemeden onları aldığımız kararları uygulamaya mecbur bırakmalıyız. Bu noktada da gerçekçi olup buna göre eylem çizgisi belirlemek gerekir.

Tüm bunların dışında asıl önemli ve belirleyici olan işçi sınıfı içinde, sınıfla organik bağ kurarak uzun erimli bir çalışmanın içine girmektir. Sendikalarda, işyerlerinde, işçi sınıfının olduğu her yerde sınıf uzlaşmacı sarı sendikal anlayışa karşı amansız bir mücadeleye girmek zorunludur. Yaşadığımız süreçte en büyük tehlike işçi sınıfı içerisindeki bu reformist ve revizyonist anlayışlardır. Bilimsel ideolojimizden aldığımız güçle sendikal bürokrasiyi yaratan anlayışlarla hesaplaşmamız gerekmektedir.

Bunu yaparken de doğru bir çalışma yöntemi belirlemek önemlidir. Yeni Demokratik Sendikal Birlik(YDSB)' in programında yer alan "sendikalar içerisinde devrimci çalışmanın 'yönetimi ele geçirme'ye indirgenmesini reddeder; tabanın söz ve karar sahibi olması, sınıfsal ve toplumsal inisiyatifi geliştirmesi temelinde işçi komiteleri gibi öz örgütlenmelere yönelir"(YDSB programı 45. madde) ilkesini temel alarak yine programın 31. maddesinde ifadesini bulan ezen-sömüren sınıfların sömürü ve baskılarına karşı birleşerek mücadele etmeyi önemseyerek, güncel ve uzun vadeli kalıcı ekonomik-demokratik ve siyasal talepleri birleştirerek mücadele etmek gerekmektedir.

TEKEL DİRENİŞİNDEN ÖĞRENDİKLERİMİZ,

26 MAYIS VE SENDİKAL BÜROKRASI

zellikle 12 Eylül Askeri Faşist Diktatörlüğü'nün etkisi daha yılarca sürecek olan darbesinden bugüne yaşanmakta olan büyük hak ihlalleri, özelleştirme, taşeronlaştırma, işten atma, işyeri kapatma ve açılığa mahkum etme politikalarına rağmen hafızalarda yer tutmuş ve kamuoyunun büyük desteğini almış direnişlere tanıklık edemedik. Büyük madenci yürüyüşü ve 1989 bahar eylemlikleri sürecini belki bu tespitin dışında tutmamız mümkündür ama, Tekel işçilerinin bu tarihsel öneme sahip direnişini iyi okumak zorundayız. Bu direnişin en önemli farkı beklide kimsenin beklemediği bir anda ve yine beklenmedik bir sürede ve beklenmedik bir destekle sürdürülmüş olmasıdır. AKP hükümetinin en aymazca tutumlarına rağmen yaprağın kıvıldamadığı ve sözüm ona açılım saçılım safsatalarıyla sözüm ona demokratikleşeceğimiz bir süreçte başlayan bu direniş daha uzun süre tartışılmaya açık bir süreçtir.

Kimine göre işçi sınıfının neler yapabileceği gösterilmiş ve Türkiye'de işçi yok diyenlerin sözüm ona gözüne sokulmuş bir süreç, kimine göre devrimin kıvılcımı iken kimine göre de tamma tersine amanın çok uzattınız ne olmuş yani sıradan bir eylem hatta arkalarında da Ergenekon var diyecek kadar meseleyi hafife alan bir süreçtir. Yani bir tarafta alabildiğine abartılı ve neredeyse devrime öncülük eden bir mücadele, bir tarafta da hafife alan burun kıvrır basit bir mesele. Tabi ki bu iki sakat anlayışın dışında olaya bütün yönleri ile yaklaşan devrimci ve bilimsel bir kesimin de olduğu yadsınmamalıdır. Süreci bu bakış açısı ile değerlendirdiğimizde ne abartıp altında kalan ne de küçümseyip dışında duran yaklaşımlardan uzak durmak gerekir. Evet işçi sınıfı mücadele tarihi bakımından oldukça önemli bir eylem olduğunu görmek ve mesajını doğru okumak zorunludur. Türkiye devrimci hareketi sürece hazırlıksız yakalanmış ve kısa sürede toparlanmaya çalışsa da kafası karışmış ve çoğunlukla doğru bir önderlik yapılamamıştır. Bir ikisi dışında kendisi için varlık nedeni sayan anlayışlar büyük beklentilere girdikleri gibi toplumu da büyük beklentilere sürükleyerek esasında büyük hayal kırıklıklarının yaşanmasına hizmet etmişlerdir. Bu hareketler işbirlikçi sendikaları meşrulaştırmak adına onlardan genel grev genel direniş örgütlemeleri yönünde baskı oluşturmuş esasında bu kadar önemli bir mücadele biçiminin içinin boşaltılmasına hizmet etmişlerdir. En başından beri üyesi oldukları sendikayı ve Türk-İş'i mücadeleye zorlayan Tekel işçilerinin sendikaları ile barışmasına ve insiyatifi sendikaların eline geçmesine neden olmuşlardır.

Tekel işçileri sürece öncülük ettikleri dönemde aslında oldukça öğretici olmuşlardır. Halktan öğrenip halka gitmenin temel prensip olduğu gerçeğinden hareketle, önemli bir ör-

nek olayla karşı karşıya olduğumuzu söylemek abartılı olmayacaktır. Evet hem süreci örgütleyen işçilerden, hem de sürecin kendisinden öğrenip yeniden sınıfa dönmek gerekmektedir. En önemli öğretisi birlikte mücadelenin önemini ve zorunluluğunu bilince çıkarmamız gerektiğidir. Sendikal bürokrasiden beklentilerimizi bilip bu anlayışa karşı mücadele etmemiz gerektiğidir. Sendika yönetimlerine devrimci işçileri taşımamız gerektiğidir. Örgütlü olmaz isek direnişte gösteremeyeceğimiz gerçeğidir. Bu mesajları bu şekilde okumamız şarttır. İşçileri kategorize eden, gerici, faşist, sağcı, cahil, bilinçsiz, işe yaramaz olarak gören anlayışı kesinlikle terk etmemiz gerektiğini de göstermiştir bu mücadele.

Sendikaların başına bela olmuştur bu süreç ve bu süreci sırtlarında kambur olarak gören sendikalar bu işçilerden bir an önce kurtulmanın yollarını aramaya koyulmuşlardır. Bu anlayışla insiyatifi ele geçirmenin her bir yolunu denemişlerdir. Tekel işçisinin ve işçilere destek veren devrimci kamuoyunun baskısı ile birkaç eylem kararı alan bu sarı ve işbirlikçi grup mücadeleyi zamana yayan, unutturan, bıkkınlık getirecek ve direnişin dağılmasına yol açacak kimi eylem kararları almışlardır. Sanki hukuk diye bir şey varmış gibi işi mahkemelere havale etmişlerdir. 1 Mayıs'ı Taksim'de birlikte kutlama kararı almışlar ve alana sadece sorun çıkarmayacaklar gelsin gibi utanç duyulacak türden açıklamalar yapmışlardır.

1 Mayıs alanında Tekel işçileri yine yapacağını yapmış ve sermaye iktidarına karşı geliştirdiği mücadeleyi bu seferde sendikal bürokrasiye yöneltmişlerdir. Türk-İş'in işbirlikçi patronu olan zatın konuşması engellenerek esasında halkın büyük bir sempatisini kazanmıştır. Bu durum sendika ağalarının çok hoşuna gitmemiş olacak ki hemen bir araya gelerek Türk-İş'in patronuna yönelik bu protesto kınanmış ve büyük başkanlarına sahip çıkmışlardır. Maalesef devrimci bir birikimin ürünü olarak ortaya çıkan ve önemli bir mücadele geleneğine sahip olan KESK'te bu utanç tablosunda yerini almıştır. Üstelik bu toplantı 26 Mayıs Grevinin ayrıntılarının konuşulması gereken bir toplantıdır. Herkes bu grevin etkili ve kitlesel olması yönünde nelerin yapılabileceğinin kararlaştığı bir toplantı beklentisine girmişken yapılan açıklama Tekel işçilerinin kınanması kararının çıktığı yönündedir. Daha 22 şubat'ta kararlaştırılan ve adına da genel grev denilen 26 Mayıs Eyleminin asıl nedeninin yukarıda da söylediğimiz gibi tek el işçilerinin mücadelesini zamana yayararak zayıflatma ve nihayetinde bitirme olduğu net olarak anlaşılmıştır. Tekel işçilerini nasıl kınanacağını düşünmekten 26 Mayıs eylemini düşünmeye fırsat bulamayan bu sarı sendikal anlayış 26 Mayıs eylemini

savsaklayarak sınıfa bir kez daha ihanet etmişlerdir.

26 Mayıs'ı önce Genel Grev olarak lanse edip hem beklentileri karşılamış gibi davranıp hem de genel grevi sulandırmışlardır. Tekel İşçilerinin direnişlerinin en önemli günlerinde hem de duyarlılık doruktayken, halkın desteği giderek artıyorken, direnişin diğer illere sıçraması an meselesiyken; çadırlar söktürülüp uzun vadeli bir eylem takvimi açıklanması esasında bu sendikaların niyetlerini ta o zaman açığa çıkarmıştı. 3 ay sonrası için grev kararı açıklayıp ve bu karar için kılını oynatmayan sarı sendikal anlayış bir anlamda işbirliği içinde olduğu egemen güçlerin işini kolaylaştırmış ve Tekel işçisinden bir an önce kurtulmanın çaresine bakmıştır. Sendikal bürokrasinin bu işbirlikçi tutumu karşısında maalesef kısmen mücadeleci sendikalar da sessiz kalmışlar hatta ortak olmuşlardır.

Dolayısı ile 26 Mayıs Grevi Grev olmaktan çıkmış yasak savan ve egemenlerin yüreğine su serpen, umutları ve mücadele azmini törpüleyen bir hal almıştır. Neredeyse bütün çaba 26 Mayıs Grevinin başarısızlığı için harcanmıştır. Tabi bu süreçte kimi küçük burjuva anlayışların illede Genel Grev illede Ge-

nel Direniş çıkışları da bu biçimiyle sekteye uğramıştır. San-ki bütün koşullar hazırda sendikalar bunu engelledi demekte sendikaların koşullar hazır değildi açıklaması kadar bilim dışıdır.

Özetle Yeni Demokratik Sendikal anlayışın bu süreçten çok şeyler öğrendiği bir gerçektir. Tekel direnişi, 1 Mayıs ve 26 Mayıs süreçleri birer okul görevi görmüş, doğru ile yanlışın kıyası için bir laboratuvar olmuştur. Bu süreçten öğrendiklerimizle önümüzdeki süreçteki görevlerimizi belirlemek ve sınıf mücadelesini doğru zemine ve doğru çizgiye çekmek görevimiz olmalıdır.

Açıkçası ezber bozan bu süreci inatla aynı ezberlerle açıklamaya kalkmak öğrenmemekte ısrar etmek olacaktır ki bu da sınıf mücadelesine katkı sunmayacaktır. Yeni demokratik sendikal harekete her zamankinden daha fazla ihtiyaç vardır. Yaşanılan sendikal krizi de ancak Yeni Demokratik Sendikal anlayışla aşılabacağına kuşku duymamak gerekir. Ayrışan değil birleşen bir emek mücadelesi ile yürümek isteyen herkesi de bu anlayışla birlikte ortak çalışmaya ve ortak mücadeleye davet ediyoruz. Hepimize kolay gelsin...

HABERLER

Yeşil Kundura İşçileri Direniyor

1400 işçinin kölelik koşullarında, düşük ücretle çalıştığı Tekirdağ Çorlu'da üretim yapan Yeşil kundura'da, üç işçi sendikaya üye oldukları için işten atıldılar. Sendikaya üye olduktan sonra patron ve yetkililer tarafından istifaya zorlanan işçiler istifa etmediler, bunun üzerine de patron "işyeri daralması" bahanesiyle üç işçinin işine son verdi. İşten atılan işçiler 31 Mayıs 2010 tarihinden itibaren fabrikanın önünde direnişe başladılar.

Samka Metal İşçileri Direniyor

İstanbul Pendik'te üretim yapan Semka Metal fabrikasında Birleşik Metal-İş Sendikası'na üye oldukları için "performans düşüklüğü" bahanesiyle işten atılan 14 işçi 12 Mayıs 2010 günü fabrika önünde direnişe geçti.

"UPS'ye Sendika Girecek

Başka Yolu Yok"

TÜMTİS üyesi oldukları öğrenildikten sonra işten atılan UPS kargo işçileri, direnişe geçtiler. İlk önce 15 nisan günü 33 işçiyi işten atan kargo şirketi, işçilerin direnişe geçmesiyle birlikte 24 işçiyi tekrar işe almıştı. UPS daha sonra 3 mayıs günü 32 TÜMTİS üyesi işçiyi daha işten attı. Bunun üzerine 5 Mayıs günü Mahmutbey Aktarma Merkezi'nin önünde, işten atılan tüm işçiler direnişe başladılar. İstanbul Ankara ve İzmir'de seksenin üzerinde işçinin işine son verildi. İşçiler, sendikanın desteğiyle, toplu sözleşmeye oturana kadar direnişte kararlı ol-

duklarını söylüyorlar.

İSKİ İşçileri Direnişe Devam Ediyor

İSKİ'de taşeron şirketlerde sayaç okuma, barkot, açma-kesme, ihbar, sayaç değiştirme işlerini yapan işçiler işten atıldı. Bunun üzerine işçiler Aksaray'daki İSKİ Bölge Müdürlüğü binası önünde direnişe başladılar. İşçilerin direnişi yıldırma ve baskılara rağmen devam ediyor.

Atv-Sabah İşçileri Tekrar Direnişteler

Atv-Sabah işçilerinin direnişi, Toplu İş Sözleşmesi'nin anlaşmazlıkla sonuçlanmasının ardından grev kararının 13 Şubat 2009 tarihinde Balmumcu'daki Atv-Sabah binası önüne asılmasıyla birlikte başlamıştı. Grev başlamadan önce 3 işçi işten atılmıştı, grev başladıktan sonra ise tüm grevci işçiler işten atıldı. Uzun süren mücadele Turkuvaz grubunun yaptığı itiraz üzerine; grevin 154. gününde, 16 Temmuz 2009 tarihinde, mahkeme kararıyla kesintiye uramıştı. TGS'nin itirazı üzerine yargıtay kararı bozdu ve bunun üzerine işçiler grev kararını tekrar binaya astılar.

İzmir'de Eko Depar İşçileri Direniyor

İzmir Kemalpaşa'da bulunan Eko Endüstri Ltd. Şti. ve Depar Yedek Parça Sanayi Ltd. Şirketi'nde işçiler sendika üyesi oldukları için işten atıldılar. İşten atılan işçiler de 26 Ocak tarihinden itibaren fabrika önünde direnişe başladılar. Bu süreçte işyerinde baskıların arttığı bildi-

riliyor. Tüm baskılara rağmen işçiler direnişi sürüyor.

Akardan İşçileri, Direnişte Kararlı

Kocaeli Gebze'deki Akardan fabrikasında kriz gerekçesiyle işten atılan 108 işçi, direnişe geçti. Otomotiv yan sanayi üreten fabrikada patron, kısa zamanlı çalışma ödeneğinin süresinin bitmesi üzerine 96 işçi ile 12 idari personeli işten attı. Fabrika önünde aileleriyle birlikte bekleyen işçiler, tüm işçiler işlerine dönene kadar direnişlerini sürdüreceklerini söylüyorlar.

TEKEL direnişi sürüyor

Ankara'daki çadırlarının kaldırılmasından itibaren bölgelerine dönen işçiler, direnişlerine devam ediyorlar. Sendikal bürokrasinin tüm ayak oyunlarına ve direnişi boğma çabalarına rağmen TEKEL işçilerinin 4-C ve güvencesizliğe karşı direnişleri devam ediyor.

Sinter İşçileri, Tüm Hukuksuzluğa Rağmen Haklarını Aramaya Kararlı

İstanbul Dudullu'da bulunan Sinter Metal'de sendikalı oldukları için işten atılan 380 işçi 22 Aralık 2008 gününden itibaren direnişe başladılar. Hukuksal süreci de başlatan işçiler, bir yılı aşkın bir süredir sürekli ertelenen davalardan, patronun haksızlığı raporlarla ortaya çıkarılmasına rağmen, bir sonuç alınabilmiş değil. Sinter işçilerinin direnişi her türlü haksızlığa ve yıldırma politikalarına rağmen devam ediyor.

SAĞLIKTA DÖNÜŞÜM, ÖZELLEŞTİRME ve YANSIMALARINA KISA BİR DEĞİNİ

HALK SAĞLIĞI

Sağlık ve eğitim başta olmak üzere yakın geçmişte, birçok alanda ve konuda kapsamlı değişiklikler yapıldı ve yapılıyor. Her ne kadar farklı lanse edilmeye çalışılsa da esasen aynı mantık çerçevesinde şekillenen değişimler yaşanıyor. GSS (Genel Sağlık Sigortası), aile hekimliği, kamu hastaneleri yasa tasarısı... vb sağlıkta büyük yıkımlar getirecek bu yasalar, sağlık alanında özelleştirme zihniyetiyle şekillendirilmiş yasalardır. Özellikle sağlık hizmetleri sunumu, maliyeti yüksek hizmetlerdir. Doğal olarak bu alan özelleştirme yanlılarının her daim iştahını kabartan bir "sektör" olmuştur. Özelleştirme, piyasalara açma düşüncesi, temelde sağlık kavramını doğru tanıyamama ve toplumsal bir bağlayıcılığı olan sağlığı kişiselleştirme yanlısından kaynaklanmaktadır. Karşılaşabileceğimiz tüm sağlık sorunları sebebinden sonucuna kadar toplumun tüm bireylerini ilgilendirir. Yani hiç kimsenin gripi sadece kendi gripi, kanseri sadece kendi kanseri, depresyonu sadece kendi depresyonu değildir. O nedenle sağlıkta hak ve fırsat eşitliği esas olmalıdır. Tersi durumda, ki o süreci tamamlamak üzereyiz, sağlık hizmetleri sunumundaki eşitsizlik sağlıkta çöküşü kolaylaştıracaktır. Sağlıkta piyasalaştırma politikalarını daha net anlayabilmek ve taşları yerine oturtabilmek için yakın geçmişte yapılan değişiklikleri birbirine bağlantılı bir şekilde yorumlamak gerekiyor. Kısaca, sağlıkta ciddi yıkımlar, eşitsizlikler doğuracak olan yasaları ve politikaları hatırlayalım.

GSS (Genel Sağlık Sigortası), tüm sigorta kurumlarını aynı çatıda birleştiren, prim esaslı, sağlığın finansmanını düzenleyen yasadır. Sınırlı/ ücretli sağlık hizmeti mantığı hakimdir. Bu yasaya göre tüm vatandaşlar hizmet alabilmek için prim yatırmak zorundadır, sadece fakir ailelerin primleri devlet tarafından ödenecektir. Ancak devletin fakirlik sınırı asgari ücretin çok çok altındadır. En düşük prim asgari ücret gözetilerek belirlenir. Asgari ücret ile yaşamaya çalışan bir ailenin kendi cebinden prim ödemesi mümkün değildir. Doğal olarak prim ödemediği için sağlık hizmetlerinden yararlanabilmek için cebinden ödeme yapması gerekecektir. Bu yasa ve diğerleri hala tam olarak ve ilk haliyle yürürlüğe konamamıştır. Sürekli sağından solundan yontularak, orasından burasından

kırılarak yürütölmeye çalışılmıştır.

İkinci olarak aile hekimliğini kısaca tanımlayacak olursak, sağlıkta piyasaya açılmanın en temel adımlarından biridir. Bu adıma, sağlıkta "mikro özelleştirme" desek yanlışmış olmayız. Piyasalaştırma hekim muayenehanesine kadar ilerletilmiştir. Aile Hekimliği Avrupa'da bir uzmanlık dalı olup bazı ölkelerinde uygulanmaktadır. Türkiye'de Aile Hekimliği uzmanlık dalı mevcuttur. Ancak pratisyen ve uzman hekimlere bir haftalık kurs ile geçici aile hekimliği sertifikası verilmektedir. Bir nevi "hap eğitim" denebilir. Aile Hekimliği sisteminde hekim başına, hekimin çalıştığı bölgede belli bir nüfus (örneğin İstanbul'da düşünülen hekim başına 3800-4000 kişi) kaydediliyor. Herkes ne şikayeti olursa ilk önce bağlı bulunduğu hekimlere başvuruyor ve tüm takipleri (aşı, gebelik, loğusalık...) bağlı bulunduğu bu birimde yapılıyor. Hekim devlet ile sözleşme imzalayarak, belli bir sabit ücret anlaşması yapıyor. (Örneğin İstanbul için dillendirilen 7000-7500 TL). Hekime kaydolan hasta sayısı belli bir rakamın altına düştüğü an hekim ile devlet arasındaki sözleşme feshediliyor. Aynı şekilde taraflar bir ay önceden bildirmek suretiyle isteğe bağlı olarak anlaşma iptaline gidebiliyorlar. Hekim daha kapsamlı bir bakım ve teknik gerektiren durumlarda hastasını sevk edecektir. Hasta, istediği zaman 2. Ve 3. basamak sağlık kuruluşuna başvuramamaktadır. Hekimin belli sayıya kadar sevk yapma hakkı vardır. Yasa ilk çıktığında %15 sevk kotası belirlenmişti. Sevk kotasını geçen hekimden sevk ettiği hasta başına belli bir ücret kesintisi uygulanacaktı. Ancak şimdiye kadar, sevk kotası yasada geçmesine rağmen, hiçbir ilde uygulanmamaktadır. Aile hekimi yanında çalışacak ebe, hemşire ve sağlık memurlarına "yardımcı sağlık personeli" olarak tanımlanmaktadır. Dünyanın hemen hemen tüm ölkelerinde bir meslek olarak tanınmış olan ebelik, hemşirelik, sağlık memurluğu ölkemizde meslek statüsünden çıkartılarak, genel bir tanımla, "yardımcı sağlık personeli" şeklinde tanımlanmıştır. "Yardımcı sağlık personeli" hekim ile sözleşme imzalayacak, maaşları ve SGK primleri hekim tarafından ödenecektir. Bu maddede ilk etapta uygulanmayacaktır. Örneğin ilk 2 yıl boyunca İstanbul'da yardımcı sağlık personelinin maaşları

ve SGK primleri devlet tarafından ödenecektir. İki yıldan sonra hekim ödeme yapacaktır. İki ya da daha çok hekim bir araya gelip, kriterlere uygun olması şartıyla, bir bina ya da muayenehane kiralayabilecek. Muayenehanenin kira ve tüm harcamalarını hekimler ödeyecektir (Toplam maaştan kesinti yapılacaktır). Aynı şekilde tüm cari giderler ve tıbbi sarf giderleri hekimlerden kesilecektir. Hekimler işletme sahibi gibi ticari kaygı güdeceklerdir. Ve hatta birkaç hekim bir araya gelip muhasebeciyle çalışacaktır. Zira ticari kaygıyla nitelikli bir sağlık hizmeti verilebilmesi imkansızdır. Aile hekimliği sistemi, hekim-i iş güvencesiz, sözleşmeli çalıştırmanın bir biçimi olup, hekim- hasta ilişkisini hekim- müşteri ilişkisine; hekim- ebe, hemşire arasındaki ekip hizmeti anlayışını patron- işçi anlayışına çeviren bir sistemdir.

Son olarak gündemimizi uzun süredir meşgul eden konu, Kamu Hastaneleri Yasa Tasarısı oldu. Kamu hastanelerini özikleştiren, şirketleştiren ve devletin kamu hastanelerine finansmanını ortadan kaldıran bir yasadır. Bu yasa ile bir ilde bulunan kamu hastanelerinin birleştirilerek, yedi kişiden oluşan bir kurul tarafından yönetilmesi öngörülmektedir. Bu yedi kişinin ikisi Sağlık Bakanlığı, biri İl Sağlık Müdürlüğü, biri ilin valisi, ikisi il genel meclisi tarafından, biri ise Ticaret Odası tarafından atanmaktadır. Ticaret Odası temsilcisinin bulunması ve buna karşılık Tabip Odalarından bir temsilcinin bulunmaması ise hastanelerin bir işletme/ticarethane olarak görüldüğünü açıkça gözler önüne sermektedir. Bu yasa kamu hastanelerini özikleştirmekten bahsetse de esasta belirleyici olan, siyasi iktidarın atamaları olacaktır. Hali hazırda siyasi iktidarın bu alanda ciddi kadrolaşması olmuşken çok iyi niyetli olmak mümkün değil. Örneğin AKP hükümeti öncesinde sınavla alınan klinik şef, şef yardımcılığı kadrolarında sınav zorunluluğunu kaldırmış ve atama ile klinik şef kadroları doldurulmuştur. Atanan yedi kişilik yönetim kurulu içinde hekim, ebe,

hemşire vb sağlık personelinin bulunması zorunluluğu olmayacaktır. Yani hastanenin yöneticiliğini bir işletmeci, muhasebeci vs yapabilecektir. Bu yönetim kurulu herhangi bir şirket gibi işletme ve kar etme amacına yönelik çalışacaktır. Amaç hizmet vermek değil "kendini döndürmek" olacaktır. Yedi kişilik yönetim kurulu kararı sonucu, tamamı olmamak şartı ile hastanelerin kısım kısım, bölüm bölüm kiralanması, devredilmesi mümkün olacaktır. Siyasi iktidarların bu konuda nasıl bir tavır izleyeceği, perşembenin gelişinin çarşambadan belli olması misali nettir.

Kamu hastaneleri birlikleri hizmet kalitesine göre, tıpkı özel hastanelerde olduğu gibi, A, B, C, D, E diye sınıflandırılacaklar. En donanımlı, hizmet kalitesi en yüksek hastaneler A 'dan E' ye doğru kategorilendirilecekler. Her hastanenin kalitesine göre katılım payı farklı olacaktır. Bu durumda yoksul bir ailenin A sınıfı bir kamu hastanesine başvurabilmesi oldukça zor olacaktır. Doğal olarak sosyal anlamda eşitsizlikler artmış olacaktır.

Hatırlanacağı gibi yakın zamanda siyasi iktidar, eczacılar birliği ile çıkarılmak istenen yasa nedeniyle sorun yaşadı. Kamuoyuna eczacıların tepkileri yanlış aktarıldı. Amaç eczacıların mesleki örgütü olan Eczacılar Birliğini etkisiz hale getirmek ve eczacıları devlet ile tek taraflı, koşulsuz anlaşmaya zorlamaktır. AKP hükümeti, Amerika ve Avrupa'da tezgah üstü ilaçların (ilaçların %70'inin reçetesiz satılabildiği göz önüne alınmalı) satılabildiği ilaç marketlerini Türkiye'ye getirmeye çalıştı. Böylelikle yeni bir rant alanı oluşacaktır.

Yukarıda kısaca değindiğimiz yasalar arasında bağlantı kurulduğu takdirde amacın sağlığı piyasa ekonomisinin emrine amade etmek olduğu, halkın sağlık hakkının parça parça gasp edildiği, sağlığın bir hak olmaktan çıkartılıp parayla satın alınacak bir ihtiyaç haline dönüştürüldüğü nettir.

15-16 HAZİRAN BÜYÜK İŞÇİ DİRENİŞİ

15-16 Haziran direnişi, ülkemiz işçi sınıfının kendi özgücüne dayanarak yarattığı en önemli direnişlerdendir. Özellikle orta sınıfı ve çeşitli halk tabakalarını arkasına alarak egemenlerin gerçekleştirmiş olduğu 1960 askeri darbesi, birçok alanda olduğu gibi emek alanında da önemli fakat bir o kadar da yanılsamalı değişiklikleri getirmiştir. Bu doğrultuda, 24 Temmuz 1960 tarihinde 274 sayılı sendikalar kanunu ve 275 sayılı TİS, grev ve lokavt kanunları meclisten çıkarıldı. TİS ve grev hakkına sahip olan işçilerin yaptığı eylemlilikler Türk-İş'i rahatsız etmiş ve bünyesinde parçalanmalara yol açmıştır. Bunun sonucunda 13 Şubat 1967 yılında DİSK kurulmuştur. Buna paralel olarak uluslararası alanda Büyük Proleter Kültür Devrimi, Vietnam Savaşı ve 68 Kuşağı'nın etkisiyle dünyada ve ülkemizde artarak gelişen toplumsal hareketler ve işçi hareketleri hız kazanmıştır.

Ülkemizde gelişen işçi hareketlerinin önünü kesmek için AP ve CHP'nin ortak önerisiyle Türk-İş'in hazırlamış olduğu 274 ve 275 sayılı yasalarda değişiklik yapmayı sağlayan tasarı meclise sunulmuştur. Dönemin çalışma bakanı Turgut Tokar'inde dediği gibi "DİSK'in çanına ot tıkayacak olan" bu yasanın asıl amacı, devalüasyon ve zamlarla beraber kötü giden ekonomi karşısında gelişen kitle eylemlerini durdurabilmek için "baraj sistemi" getirilerek DİSK'i etkisizleştirmektir. Böylece işçi sınıfının kendi bağımsız sınıf çıkarları için başlattığı ve tarihe geçen 15-16 Haziran direnişi başlamış olacaktır.

15 Haziran pazartesi günü İstanbul, İzmit ve çevresinde 135 fabrikada iş durdurularak, Türk-İş'te örgütlü işçilerin de eylemlere katılmasıyla, yüz binlere varan kitle İstanbul merkeze doğru yürümeye başlamıştır. İstanbul Eyüp'te yürüyüşe katılan işçilerin gözaltına alınması üzerine karakol ve nezarethaneler işçiler tarafından ablukaya alınarak işçilerin serbest bırakılması istenmiştir. Bu taleplerin dikkate alınmayarak işçilerin serbest bırakılmaması üzerine Kadıköy Kaymakamlığı basılmış ve polisin açtığı ateş sonucu 3 kişi hayatını kaybetmiştir. Gösteriler 16 Haziran akşamı sona ermiş ve 1 ay süreyle sıkıyönetim ilan edilmiştir. Fakat mücadele ülkenin farklı yerindeki, değişik işkollarındaki yeni taleplerle devam etmiştir.

Ülkemiz sınıf savaşımı içerisinde "15-16 Haziran Büyük İşçi Direnişi", işçi sınıfının kendiliğinden sınıf olmaktan kendisi için sınıf olma sürecinin önemli bir adımı olup, 2. Meşrutiyet öncesi başlayan ilk örgütlenme dönemlerinden günümüze kadar gerçekleştirdiği en büyük eylemidir. Di-

ğer taraftan bu direniş, eylemlerin başladığı günden günümüze kadar devrimci, demokrat ve ilerici çevreler tarafından birçok açıdan tartışma konusu olmayı sürdürmektedir. Özellikle işçi sınıfının dinamikleri, sendikaların pozisyonu ve toplumsal muhalefet kesimlerinin bakış açısı etrafında odaklanan bu tartışmalar, günümüz sendikal hareketini ve güncel işçi sınıfı hareketlerini değerlendirirken bizlere önemli bir altlık sunmaktadır. Dolayısıyla o dönem gerçekleşen tartışmaların temel bazı başlıklarını analiz etmek bu direnişi farklı yönleriyle anlamak bakımından önemli olacaktır.

15-16 Haziran'a kadar birçok kesim tarafından istisnasız desteklenen DİSK, direniş süreci ve sonrasındaki tavrından kaynaklı ciddi bir tartışma konusu olmuştur. İşçi sınıfı ve toplumsal muhalefet kesimleri daha sonra yürüttükleri tartışmalarda sınıf sendikacılığını temsil edip etmemelerine göre sendikaları "kızıl" ve "sarı" diye ayırmışlardır. Özellikle yönetimdeki kadroların devrimci olup olmaları zemininde yürütülen bu tartışmalarda genel olarak ifade edilen "doğru" yol, "devrimci" kadroların yönetime gelmeleri için mücadele etmeleri şeklinde belirtilmektedir. Fakat bu dönemde eksik olan sınıf mücadelesiyle sendikalar arasındaki bağın doğru bir şekilde tartışılmamasıdır.

1960'lı yıllardan itibaren giderek artan bir biçimde Türk-İş, gerek hükümetlerle iç içe geçmiş ve onlara milletvekili yetiştiren yapısı gerekse gelişen işçi eylemleri karşısında takındıkları gerici, eylem kırıci pozisyonu itibarıyla birçok kesim tarafından, işçi sınıfının kendiliğinden gelme mücadelesini sermayenin menfaatlerine sunan bir örgüt olarak değerlendirilmektedir. Yükselen işçi hareketleri karşısında grev kırıclılığı yapmak, işgal ve boykotları engellemek, toplu sözleşme masalarında işçilerin menfaatlerini satmak Türk-İş'in esas fonksiyonunun bozgunculuk olduğunu göstermektedir. Kendi yöneticilerinin ifadeleriyle "partiler üstü kalma" konumu esas olarak Türk-İş'in hangi tarafta olduğunun ifadesi durumundadır. Diğer taraftan gerek çıkış noktası ve eylemleri, gerekse işçi sınıfının taleplerine yaklaşımı noktasında DİSK'in, işçi sınıfının kendiliğinden gelme örgütlenmesini temsil ettiği belirtilebilir. Bununla beraber 1960'larla beraber yükselerek gelişen işçi hareketlerinin örgütleyicisi olması bakımından DİSK'in, işverenlere ve hükümete karşı ekonomik-demokratik bir mücadele aracı olduğu ve bu yönüyle Türk-İş'e göre ilerici olduğu söylenebilir. Diğer taraftan 15-16

Haziran sürecinde ve sonrasında ortaya konulan pratik yaklaşım, DİSK'i tartışma konusu haline getirmiştir. Öyle ki direnişin 2. günü çatışmaların yaygınlaşması üzerine öğleden sonra İçişleri Bakanı, İstanbul Valisi, DİSK ve diğer yetkililerin katılımıyla gerçekleştirilen toplantı sonrası DİSK genel sekreteri Kemal Türkler "gelişen tahripkâr eylemlerle ilimiz olmadığını İçişleri Bakanı'na söyledik ve kesinlikle bu tahripkâr olayları tasvip etmediğimizi bildirdik. Ayrıca işçilere de radyodan bir uyarı yaparak, kötü cereyanlara alet olmamalarını söyledik." şeklinde bir açıklama yapmıştır. Yine aynı sendika ve yöneticileri, direnişin başından itibaren işçileri evlerine dönmeleri yolunda ikna etmeye çalışmış ve devrimci kesimlerle aralarına mesafe koyarak işçi hareketini mümkün olduğunca uzlaşmacı bir noktada sabitlemeye çalışmıştır.

Sendikal cephede bunlar yaşanırken toplumsal muhalefetin farklı kesimleri de bu direnişi tartışmaktadır ve eylemlerin başladığı günlerden itibaren direnişi desteklemektedir. Diğer taraftan direnişin bitmesiyle beraber çok farklı tartışmalar alevlenmiş olup genellikle ordunun ilerici rolü üzerinde odaklanmıştır. Bir kesim, başta H. Kıvılcımcı, D. Avcioğlu ve M. Belli olmak üzere, ordunun direnişi bitirmeye ve işçi sınıfını ezmeye çalışan rolünü es geçerek ülkedeki otorite boşluğunun ordunun yapacağı ilerici bir darbe ile doldurulabileceğini savunurken, Doğu

Perinçek çevresi ise 15-16 Haziran'da ordu ile işçilerin karşı karşıya gelmesinin bir provokasyon olduğunu savunmuşlardır. Diğer yandan İbrahim Kaypakkaya'nın içerisinde bulunduğu kesim, bu direnişi işçi sınıfının kendiliğinden gelme eylemlerinin doruğu olarak görmekle beraber, işçi sınıfı açısından devrimin şiddete dayanacağını, gerçek kahramanların kitleler olduğunu, cuntacı hayallerin boş olduğunu, ülkemiz objektif şartlarının durumunu ve her şekilde mücadeleyi sürdürmenin elzem olduğunu belirtmişlerdir.

Sonuç olarak 15-16 Haziran Büyük İşçi Direnişi birçok açıdan halen ülke tarihinde ilk kez gerçekleşen en etkili ve en geniş tabanlı işçi eylemidir. Bütün eksiklikleri ve zaaflarının ötesinde, ilk defa tabanın talepleri doğrultusunda sendikal bürokrasiyi aşacak düzeyde bir mücadele gerçekleşmiştir. Devletin asker ve polisinin bütün baskılarına rağmen direniş devam etmiş ve ülkede emeğiyle sömürülen kesimlerin kurtuluş umudu olmuştur. Bu yönüyle bakıldığında günümüz sınıf tartışmalarında bu direnişin halen daha önemli bir çıkış noktası olması bakımından, işçi ve emekçilere bıraktığı tecrübeler itibarıyla uzun yıllar daha sınıf mücadelesinde yol gösterici olacağı açıktır.

ÖZETLE TOPLUMLAR TARİHİ

EĞİTİM

Üzerinde yaşadığımız gezegen milyonlarca yıllık bir evrim sonucu oluşmuştur. Gezegenimizi diğer gezegenlerden ayıran en temel farklılık bizde canlı varlıkların yaşıyor olmasıdır. Gezegenimizdeki bu canlılar, milyonlarca yıllık bir evrimleşmeyle değişime uğramıştır. İnsan dışındaki diğer canlılar doğa karşısında edilgen durumdadır; ancak insan denilen canlı türü doğaya müdahale edebilir.

İnsanın doğada yaşamını sürdürebilmesi için zorunlu olarak düşünmesi, öğrenmesi ve eyleme geçmesi gerekmektedir. Yine insanlar bu mücadeleler sonucunda deneyim, bilgi ve birikim elde etmişlerdir.

İlk insanlar kendilerini korumak için sürüler halinde yaşamışlar; zamanla barınak yapmayı, soğuğa karşı sığınma, pişirerek yemeyi, avlanmayı öğrenmişlerdir. Yine ilk zamanlarda, doğada kendiliğinden bulunan bazı maddeleri alet olarak kullanmışlar ve alet yapmayı öğrenmişlerdir.

İlk insanların kullandıkları aletlerin gelişmişlik düzeyine göre kendi içlerinde bir ilişki oluşmuştur. Genellikle akrabalık temelinde bir arada yaşayıp, birlikte üretip, birlikte tüketmişlerdir.

İlk insanların birlikte ürettiği, birlikte tükettiği; kadının etkin ve saygın yeri olduğu bu döneme ilkel komünal toplum denir. Bu dönemin toplumsal ekonomik temel yasası, ortak çalışma yoluyla, ilkel üretim aletlerinin yardımıyla ve ürünlerin eşit dağılımı yoluyla güvence altına alma şeklindeydi.

İlkel dönemin sonlarına doğru ok ve yayın bulunması avcılığı geliştirdi. Bazı bitkilerin ve tarımın keşfiyle üretim güçlerini geliştirdi. Üretim araçlarının gelişmesi, iş bölümünün oluşması, bazı konularda uzmanlaşma üretimin artmasına ve hatta ihtiyaç fazlası ürünün ortaya çıkmasına neden oldu. Fazla ürün komünler arasında değiş tokuşa neden oldu. Üretim araçlarının gelişmesi ise bireysel üretimi ve dolayısıyla bireysel tüketimi doğurdu, bu da ilkel komünal dönemin sonu oldu.

İlkel komünal dönemin toplumsal düşüncesi: Bu dönemde insanlar ancak kendileri ve çevrelerinin koşulları hakkında çok kısıtlı bilgilere sahipti. Bu dönemde dinsel düşünce yoktu. İlerleyen zamanlarda bu koşullar ruhlarla, büyülerle doldurulmaya başlandı, iyi ruh-kötü ruh, al-

çak ruh-yüksek ruh kavramları ortaya çıktı.

Bireyselliğin ortaya çıkmasıyla birlikte üretim araçları da tek tek kişilerin eline geçti, yine bu kişilerin elinde ürün birikti ve bu ürünleri koruma ihtiyacı ortaya çıktı; komünler arası sürtüşmeler kavgalar oldu, iktisadi ve toplumsal olarak güçlü olanlar diğer insanları yanına alarak karın tokluğuna çalıştırmaya başladılar, yani tarih sahnesine kölelik dönemi çıkmış oldu.

Kölelik döneminde köle sahiplerinin köleler üzerinde sınırsız mülkiyeti vardı. Avcılık iktisadi yerine tarım gelişti, kentler oluştu, zanaatçılık ortaya çıktı. Bunların ürettikleri malları alıp satan tüccarlar türedi.

Bu dönemde köle emeği basit işbirliği halinde büyük çapta kullanıldı; sulama kanalları, yollar, köprüler, kaleler, firavun mezarları, dini yapıtlar köle emeğinin eserleri olarak insanlık hazinesine sunuldu. Boğaz tokluğuna ve zora dayalı çalıştırılan kölelerin, emeği dışında hiçbir etkinliği yoktu. Bu durum gelişmenin önünde engel oluyordu. Ancak özgür vatandaşlar ve bazı köle sahipleri devlet işlerinde çalışmaya, bilim ve sanatla uğraşmaya başladılar; böylelikle tarih sahnesine kafa ve kol emeği ayrışması ve karşıtlığı çıktı.

Köleci dönemde üretici güç kölelerdi. Köleleri çoğaltmanın kaynağı da savaşlardı. Kölelerin durumunun sürekli kötüleşmesi, zaman zaman köle isyanlarına neden oluyordu. Savaşların iktisadi yükünü taşıyan zanaatkarlar ve özgür köylüler de bu durumdan hoşnutsuzdu. Böylelikle büyük devletler yavaş yavaş çöküşe doğru geçti.

Köleci dönemin toplumsal görüşleri;

Kölelik döneminde egemen sınıfların görüşleri ifadesinde bulunuyordu. Budizm egemen sınıf önünde boyun eğmeyi öğretiyordu. Dönemin ünlü filozoflarından Platon, kölesiz devleti düşünmüyordu. Aristoteles, kölelik dönemini ezeli ve kaçınılmaz bir zorunluluk olarak görüyordu. Yine dönemin ünlü Hammurabi kanunları köle sahiplerinden yanaydı. Köleliğin son dönemlerine doğru yeni bir din ideolojisi olan Hristiyanlık doğdu. Hristiyanlık o dönem köleliğe ve baskıya karşıydı, daha sonraki zamanlarda ise emekçiler üzerinde baskı dini oldu. Köleci toplumun yıkılmasıyla feodal toplum oluşmaya başladı.

Köleciler devletlerin yıkılmasıyla toprakları ele geçirenler, diğer köylüler üzerinde baskı kurarak çalıştırıyorlardı. Bu dönemde eski özgür köylüler, topraklarını ele geçiren feodal beylere karşı kişisel bağımlılığa düştüler. Feodal bey; toprakların bir kısmını kendine alıyor, diğer bölümünü köylülere kullanıma veriyordu, köylü kendi aletleriyle toprağı işleyip ürünün önemli bir kısmını feodal beye veriyordu, bu artı ürüne toprak rantı deniyordu. Toprak rantı üç şekilde oldu: sırasıyla emek rant, ürün rant, para rant. Feodal toplumda köylüler tarımsal ürünleri yanında zanaat işleriyle de uğraşıyorlardı. Feodal dönemde üretim de tüketim de ihtiyaca göre yapılıyordu. Ancak zanaatkarlık dalında uzmanlaşma ve iş aletleri geliştikçe emek üretkenliği arttı, ihtiyaç fazlası ürün ortaya çıktı.

Köleciler döneminde oluşan kentler feodal dönemde daha da gelişti. Kentler meta üretiminin merkeziydi. Kentlerdeki zanaatkarlar loncalarda örgütlendi; ancak kentlerdeki iktidarın tüccarların ve tefecilerin elindeydi. Köylülük tarımsal üretimi arttıramazken, şehirlerde zanaatkarlar emek üretkenliğini arttırıyorlardı. Ancak loncaların katı kuralları buna engel oluyordu.

Feodalizm döneminde meta üretimi artarken, köy iktisadı giderek değiş tokuşun içine giriyordu. Bu gelişmenin önünde en büyük engellerden biri ise devletin parçalanmışlığıydı. Feodal beyler kafalarına göre vergi ve haraç alıyorlardı. Zanaatın ve tarımın gelişmesiyle birlikte yavaş yavaş ortak pazarlar oluştu. Ulusal devletler şekillenmeye başladı ve üretim pazar için yapılmaya başlandı.

Feodal üretim tarzından kapitalist üretim tarzına geçiş iki şekilde oldu: Küçük meta üreticilerinin ayrışması kapitalist girişimcileri doğurdu, diğer yandan tüccarlar tarafından temsil edilen ticaret sermayesi üretimi doğrudan kendisine tabi kıldı.

Loncalar yavaş yavaş parçalandı. Ticaret sermayesi doğallık iktisadı parçalandı. Bu sermaye hem satıcı hem de toptan alıcı oldu. İş aletleri alan ve satan oldu. Atölyeler oluşturuldu ve bu atölyelerde iş bölümü oluştu.

Feodal ilişkilerin parçalanma süreci kırdı da oldu. Feodal beylerin vergiyi para olarak almaları hem sömürüyü arttırdı hem de köylerde çeşitli sosyal grupların oluşmasına neden oldu. Parasız olanlar, olmayanların ürünlerini alıp sattılar, bunlara kredi verdiler; böylece bir kısım zenginleşirken diğerleri komple yoksullaştılar. Kentte üretilen mallar buralara geldi, buradaki ürünler ise kentlere gitti. Köylüler ücret karşılığı zenginlerin yanında çalışmak zorunda kaldılar, dolayısıyla kapitalist iktisat buralara da girmiş oldu.

Feodalizm çağının görüşleri.

Ortaçağ, dinin derin etkisi altındaydı. Halka çektiği acılar karşılığında öbür dünyada mutlu bir hayat vaat ediliyordu; Çin'de Kofüçyüs öğretisi, Avrupa'da Aguinolu Thomas bu

görüşlerin en karakteristik olanlarıydı. Feodalizmin son dönemlerinde, Avrupa'da iki ütopyik sosyalist ortaya çıktı. Bunların biri Thomas Campanella'dır, diğeri de Thomas More'dir. Bunlar toplumdaki eşitsizliğin ve özel mülkiyetin kalkması gerektiğini söylüyorlardı. Hristiyanlık dini ise feodal çağda, Avrupa'nın resmi dini oldu. En büyük toprak sahibi ise kiliselerdi. Yine feodal çağda en etkin dinlerden biri olan İslamiyette, insanlar arasındaki servet eşitsizliğinin Allah tarafından konulduğuna ve yoksulların çektiği acıların karşılığı olarak öbür tarafta ödüllendirileceğine inanılıyordu. Budizm'de eşitsizlik, cennet ve cehennem kabul ediliyor; mevcut dünyanın bir yanılsama olduğu, asıl mutluluğun ahirette olduğu söyleniyordu.

Kapitalist üretim tarzı

Kapitalist üretimin iki ana ön koşulu vardır birincisi çalışma zorunluluğu olan mülksüz insanların olması ikincisi kapitalist işletmelerin yaratılması için para zenginliğinin olması. Bu şartların yerine getirilmesi için burjuvazi devlet eliyle baskı şiddet zorbalıkla insanları yoksullaştırdı ve mülksüzleştirdi. Tarihte bu döneme ilk birikim dönemi dendi.

Rekabetçi kapitalizm; kapitalist üretim tarzı işçi sınıfının kapitalist sınıfı tarafından sömürülmesine dayanır, kapitalist üretimin temeli satış için üretilen maldır. Her yerde mal alım ve satımı egemendir. Meta üretimi özel mülkiyetin elinde olduğundan üreticiler arasında rekabeti doğurur, bu da birilerin yoksullaşmasına birilerin de zenginleşmesine yol açar.

Kapitalist üretimin gelişmesi esas olarak üç aşamada olmuştur. 1) Basit kapitalist işbirliği; aynı zamanda çalıştırılan işçilerin aynı türden işleri yerine getiren ve işçilerin bir kapitalist tarafından sömürülmesine dayanır. 2) Manifaktür dönem; değişik mesleklerden zanaatkarların yada aynı meslekten zanaatkarların kapitalist tarafından bir atölye de toplanarak çalıştırılmasına dayanır. Basit kapitalist işbirliği ve manifaktür dönem henüz kapitalist üretimin tarzının hakim olmadığı dönemdir. Kapitalizmin hakim hale geldiği dönem 3. dönem olan Makine dönemidir. 3) Makine dönemi; bu dönem tamamen sanayi devrimiydi, makineler insan gücünü aşan üretim yaptı. Elektiriğin buharın gazın işletmelerde kullanılması sağlandı. Yine bu dönemde teknolojik gelişmeler sayesinde insanların doğa üzerindeki gücünü arttıran durum oldu.

Makine döneminde sanayi proletaryası oluştu, köylüler ve zanaatkarlar çöktükçe işçi sınıfı hızla büyüdü, işçiler kitleni yekpare bir sınıf olarak kaynaştı. Engels'in deyimiyse işçiler özel çıkarlara ve özel tarihsel misyona sahip özel bir sınıf olarak biçimlendi.

KAYNAKÇA

PALİTİK EKONOMİ DERS KİTABI

TEKEL İŞÇİ DİRENİŞİNİN TARİHSEL GEÇMİŞİ

Yaser GÜNDAY

TEKEL işçilerinin özlük haklarını korumak ve bağlı kılmak istedikleri "4/C kelepçesi"ni kırmak için giriştikleri ve toplumun geniş kesimlerinde yankısını bulan 78 günlük Ankara Direnişi; Zonguldak Madenciler Grevinden bu yana gerileyen ve son yıllarda iyiden iyiye durağanlaşan işçi hareketine ve beraberinde "sosyalist" harekete de yeniden umut aşıladı.

Aslında, TEKEL işçilerinin işçi hareketi içerisindeki özgün yerini, mücadele tarihinde de görüyoruz. Daha 1904'lerde Kavala, Selanik ve İskeçe gibi tütün işleme merkezlerinde örgütlenme girişimlerine başlayan tütün işçileri; 1906'da Abdülhamit "istibdat"ının ağır koşullarında İstanbul Cibali Tütün İşletmesi'de yaptıkları grevle 1908 grevlerinin de öncülüğünü yaptılar. 1908 Ağustosunun ilk yarısında Samsun Tütün Ticarethanesi işçileri greve giderken; Selanik'teki Sigara Fabrikası, Sigara Kâğıdı Fabrikası, Tütün ve Bira Fabrikası işçilerinin de Ağustos boyunca grevde oldukları belirtilmektedir. Ardından, Eylül başlarında Kavala'da 12 binden fazla tütün rejisi işçisinin grevlere katıldıkları kaydedilmektedir. 1909-1915 yılları arasında yapılan 38 grev arasında, Kısıatî'deki Hasanağa Tütün Deposu; İstanbul, İzmir, Drama ve Selanik Tütün Rejisi işçileri ile Cibali tütün işçileri grevleri de önemli bir yer tutmaktadır.

Mücadele sürecinde, işçilerin örgütlülüklerini de oluşturmaya yöneldikleri görülmektedir. O yıllarda yaşamış Yahudi kökenli sosyalist Abraham Benoraya'nın aktardığı bilgilere göre; 1908 öncesinde yardım sandığı, dayanışma derneği, vb. örgütlenmelerin birer işyeri sendikası görünümünde, örneğin Selanik Tütün İşçileri Sendikası, ortaya çıktıkları; ayrıca, 1910'da "Osmanlı Tütün Rejisinin erkek ve kadın işçileri"yle, Drama, Kavala, İskeçe, Gümülcine ve Gevgeli tütün işçilerinin de sendikal örgütlenmeye gittikleri ortaya konulmaktadır. Bunun yanı sıra, İstanbul Tütün Rejisi ile Sigara Kağıdı Fabrikası, Selanik Sigara Kağıdı Fabrikası ve İzmir Tütün Rejisi işçilerinin dernek ve benzeri örgütlenmeler oluşturduk-

ları; 1912'de Bira Fabrikası işçileri ile Cibali Fabrikası işçilerinin işyeri sendikaları kurdukları bilgisi aktarılmaktadır. Reji işçilerinin 18 Şubat 1919'da iş bırakma eylemi yaptıkları, 1923'te Bomanti Bira Fabrikası işçilerinin grevlere katıldıkları, 1923-1960 yılları arasında yapılan grevler arasında Bomanti Bira Fabrikası, İstanbul Reji tütün işçileri ve tütün imalatahane işçileri, İzmir'de Tütün Depolama işçilerinin grevleri verilen bilgiler içerisindedir. TKP'nin işçi sınıfı içerisindeki çalışmalarında, tütün işçilerinin özel bir yer tuttuğu da biliniyor; örneğin, Türkiye İşçi Teşkilatları Müttehidesi adını alan Türkiye İşçi Derneği'nin İstanbul Şehzadebaşı'daki Ferah Tiyatrosu'nda yapılan toplantıya katılanlar arasında Hasköy Reji işçileri de sayılmaktadır. Bu yöndeki çalışmalar, Cemiyetler Kanunu'nda 1946'da yapılan değişikliklerle "Sınıf esasına dayalı cemiyet kurma yasağı"nın kaldırılmasıyla, kurulan bağımsız sendikal örgütlülükler biçiminde somutlanmış, ancak aynı yıl Sıkıyönetim tarafından bu sendikalar kapatılarak; 1947'de başlayan güdümlü sendikal yapıların oluşturulmasının önü açılmıştır.

Yakın dönemde de, TEKEL işçileri Bahar Eylemlerinde de güçlü bir biçimde katılmışlardı; 12 Nisan 1989'da Cibali ve Cevizli Sigara, Üsküdar, Bomanti Bira, Mecidiyeköy Likör, Paşabahçe Rakı, TEKEL Genel Müdürlüğü, Vergisiz Satışlar işyerlerinden 15 binin üzerinde işçi vizite eylemi yaparken, Cevizli TEKEL'de çalışan 8 bin işçi Kartal SSK Hastanesi kadar yaklaşık 4 km. boyu yolu 4 saatte yürüdükleri bilgisi, dönemle ilgili kaynaklarda yer alıyor.

2001'den sonraki yaklaşık son 10 yılın haberlerinde incelendiğinde, TEKEL işçilerinin özelleştirme öncesinde verdikleri mücadelenin de önemli boyutlara ulaştığını görülmektedir(*). Hükümetin "ekonomik kriz paketi"ne karşı, 14 Nisan 2001'de Emek Platformu'nun kararıyla ülke çapında gerçekleştirilen mitinglerde yaygın ve bazı illerde yoğun biçimde katılım sağlanırken, bunlardan Tokat'ta "Çokuluslu Tekeller, Elinizi TEKEL'imizden, To-

kat'ımızdan Çekin, Yoksa Tokatımızı Yersiniz"" pankartları ilgi çekicidir. Aynı yıl, "TEKEL işletmelerinde çalışanların bir kısmının iş akitlerinin askıya alınması" karşısında Ekim ayında sendikanın örgütlü olduğu işyerlerinde yemek boykotuna gittikleri; İzmir, Trabzon ve Gümüşhacıköy'de bazı işçilerin işbaşı yaptırılmaması üzerine işyerleri önünde eyleme gittikleri görülmektedir. Bu eylemler üzerine Sendika ile Hükümet arasındaki pazarlıkların, sürecin de yönünü oluşturduğunu söylenebilmektedir; Bu anlaşma ile Mayıs ayında kabul edilen Tütün Yasası'na göre kapatılacak TEKEL'e bağlı 24 işyerinde çalışan işçilerin, TEKEL'in "ihtiyaç duyulan diğer bölümlerinde" çalışacakları öngörülmüş bulunuyor. 9 Nisan 2003'te Adana'da fabrikayı incelemeye gelen Özelleştirme Dairesi Başkanı ile ihaleye katılacak sigara firmasının temsilcisini bir saat boyunca işyerine hapseterek, dışarı çıkmalarına izin vermeyen işçilerin; aynı ay içerisinde İzmir TEKEL İçki Fabrikası'nda, Mayıs ayında Samsun'da, Tekkeköy ve Bafrada, İstanbul Kartal'da ve Ankara İçki Fabrikası'nda protesto eylemleri yaptıkları, Bursa'da da Petrol-İş'in düzenlediği özelleştirme karşıtı mitingte de yerlerini aldıkları bildiriliyor. Diyarbakır TEKEL işçileri 10 Haziran'da eylem yaparken; Kartal Cevizli'de 12-13 Haziran'da "işyeri terk etmeme" eylemlerini, 19 Haziran'da fabrika çevresinde insan zinciri oluşturarak sürdürdükleri; 20 Haziran'da İzmir Alsancak Yaprak ve Tütün Fabrikası'nda, İstanbul Maltepe'de AKP binası önünde ve Adana'da da seslerini duyurmaya çalıştıkları görülüyor. Temmuz ayında fabrikalarının kapatılma kararını üzerine, Gaziantep, Şanlıurfa ve Kilis'te 10 gün süreyle, yeniden üretime geçilmesi bildirilene değin işyerlerini terk etmezlerken; Malatya ve Adana'da fabrikalarda incelemeye yapmaya gelen hükümet yetkilileri ve firma temsilcilerinin içeri alınmadıkları bildirilmiş bulunuyor. TEKEL işçileri Eylül ve Ekim aylarında Tokat, Samsun, Adana ve daha bir çok ilde AKP binası önünde protestolar yapılırken, Hatay ve Gaziantep'te de eylemler yaptılar. Kasım 2003'te Malatya Sigara Fabrikası önünde eylem konulurken, 22 Ocak 2003'te satışı yapılan Diyarbakır İçki Fabrikası'nda da işçilerin iş akitlerinin feshedileceği bildirildiğinde, 16 Ocak'ta oturma eylemi gerçekleştirildi.

2006 Yılı'nın ilk gününü Adana TEKEL Sigara Fabrikası işçileri direnişle karşıladılar ve işyerini terk etmeme eylemine başladılar, arkasından da Malatya geldi. Eylem, kentin ve ülkenin birçok yerinden ve başta TEKEL işçileri olmak üzere değişik kesimlerden destek buldu; Cevizli TEKEL, Diyarbakır, Tokat, Adıyaman, Siirt, Batman, İzmir, Akhisar, Manisa Kırkağaç, Çiğli Balatçık TEKEL, Bandırma, Aydın Karacasu, Bursa, Hatay TEKEL işçileri, ilerici sendikalar ve devrimci-demokratik kesimlerle dayanışma eylemleri yaptılar. Hükümetin fabrikaları kapatma kararını kaldırmasıyla eylem sonlandırıldı.

Mey İçki'ye satılan Rakı Fabrikasında çalışan işçilerin işten çıkartılma kararına karşı, 21 Aralık 2006'da İstanbul'da işyerini terk etmeyen ve üretim yapmayan işçilere destek sürerken; eylem Nevşehir, Ankara, İzmir ve Diyarbakır Fabrikalarına da yayıldı ve belirli istemlerin karşılanması üzerine, 5.günde bitirildi.

Tokat TEKEL işçileri ise 13 Aralık 2007'de Fabrikayı satın almak isteyen LAMEK firması temsilcine yönelik eylemlerine polisin saldırısını kararlılıkla karşıladılar. 2008 Yılı'nın ilk günlerini de TEKEL işçileri Bitlis, Adana, Tokat ve Kartal- Cevizli'de sokakta, sloganlarla selamladılar. 9 Ocakta İstanbul Şişli'de AKP önünde kendini zincirleyen Cevizli TEKEL işçileri polisin saldırısıyla gözaltına alınırken, 28 Ocakta Diyarbakır TEKEL işçileri 2 km. süren bir yürüyüş yaptılar. 2 Şubatta İstanbul Kadıköy'de, 18 Şubatta da Bitlis'te -16 dereceye varan soğukta 6 bin kişinin katılımıyla mitingler yapıldı; İzmir'de de Balatçık Çamaltı Tuzlası'nda çalışan 2500 işçi alanları doldurdu. Cevizli TEKEL işçileri, 15 Şubatta Ankara yürüyüşü öncesi kendilerini fabrikaya kapatma eylemi yaparken, Adıyaman TEKEL işçileri de 13 Şubatta yürüyüş gerçekleştirdiler. 18 Şubatta Sigara Fabrikalarının satış ihalesi hızla tamamlanırken; Çorum, Tokat, Samsun, Adana, Diyarbakır, Bitlis gibi illerden gelen TEKEL işçilerinin, Özelleştirme İdaresinin önünde sürdürdükleri eylem, sendikacılar tarafından terk edilirken, polis tarafından saldırıya uğradı.

TEKEL işçileri, yalnızca kendi çalıştıkları için TEKEL'in özelleştirilmesine karşı tavrı almamışlar, diğer kamu işletmelerinin özelleştirilmesine karşı verilen mücadelelere de destek olmuşlardır. Örneğin Ağustos 2001'de özelleştirilen İzmir Basma Sanayi işçilerinin yanında olduklarını görüyoruz. 23 Şubat 2005'te SEKA'nın kapatılması kararını protesto eden SEKA işçileri, kapatma kararı kaldırılana değin, aileleriyle birlikte işyerini terk etmeme eylemine başladıklarında, omuz başlarında ilk gördükleri omuzlar arasında TEKEL işçilerinininkiler vardı; bu dayanışma ve mücadelenin ortaklaştırılması, tüm direniş boyunca, "SEKA Kuvvâcım, TEKEL ateştir" sloganında simgeleşti. Yine 2005 Haziranında özelleştirilmek istenen Seydişehir Alüminyum işçileri direnişe geçtiklerinde seslerine, Malatya TEKEL Sigara Fabrikası önünde ses katıldı.

Kuşkusuz, özelleştirmeye karşı etkin bir mücadele verilebildiği söylenemez: Özelleştirmeye karşı bir bütün olarak karşı çıkmak ve birlikte mücadele etmek, özelleştirilen işletmelerde verilen direnişlerle dayanışmayı geliştirmek yönünde sendikal hareketin başarısız kalması da, sürecin başka bir boyutunu oluşturmaktadır. 16 Şubat 2005'de Emek Platformu tarafından bu amaçla yapılan eyleme katılımın yaklaşık 2500 gibi bir sayıda kalması, bu yönde bir gösterge sayılabilir.

TEKEL işçileri ile aynı yazgıyı paylaşan köylülerin de,

gelişmelere karşı tepkilerini, değişik biçimlerde gösterdiklerini görüyoruz. Örneğin, 19 Ocak 2002 Adıyaman'da Tütün Yasası'nın köylüler tarafından protesto edildiğini ve eylemcilerden bir köylünün de kendini yakma girişiminde bulunduğu bildiriliyor. Bu süreçten aynı yönde olumsuz etkilenen köylüler ile işçilerin ortak eylemlerinin de sınırlı sayıda kaldığı belirtilebilir. Örneğin, Aydın'da yapılan "Büyük Üretici Mitingi"nden sonra, Tek Gıda İş ile Tüm Köy Sen tarafından 13 Şubat 2005'te Malatya'da yapılan, 23 Mart 2006'da Manisa Kırkağaç'ta gerçekleştirilen ortak mitingler gibi, başka alanlarda da ortak mücadelelerin geliştirilmesi olanağı bazı yörelerle sınırlı kalmış, pek yaygınlaştırılamamıştır.

Başka bir deyişle, emekçilerin mücadele birliğinin TEKEL direnişi sürecinde de gerçekleştirilemediğini söylemek yanlış olmaz. Bu süreçte, sözümona sendikal konfederasyonlar arasında zaman zaman sağlanan birlikte hareketliliğinin, "görev savma"nın ötesine geçmediği açıktır. 17 Ocak mitinginde, TEKEL işçileri kürsüyü ele geçirmeye kalkıştığında, diğer sendikalardan işçilerin sendika yöneticilerinin işaretlerine uyarak alanı terk etmeleri ilgi çekiciydi. Yine, 4 Şubat eylemi de "Genel Grev, Genel Direniş" sloganının gerçeklikle örtüştürülmemesinin göstergesi oldu; ama yine de, bazı "sosyalist" çevrelerin, bu hayallerini yitirmedikleri görülüyor(*). TEKEL'in arkasından "Özelleştirme Topu"nun ağzındaki Şeker Fabrikası işçilerinin bile; TEKEL işçisinin mücadeleye edineceği kazanımın kendisi için de geçerli olacağı gerçekliğine karşın, göstermelik bir dayanışma tavrı bile ortaya koyamadılar. Sınıfın örgütlü kesimlerinin durumu böyleyken, geniş örgütsüz kesimlerinin "sınıf dayanışması"nın gereğini algılayamadıkları, tersine hükümetin demogojilerinin etkisine kapıldıklarını söylersek, pek te haksızlık etmiş sayılmayız.

TEKEL işçileri, özelleştirme karşı sürdürdükleri mücadelenin örgütlülük gerektirdiğinin ayırımında hareket etmiş, sendikal yapılanmayı bu yönde zorlamışlardı. 2002'de Türk-İş'in başlattığı salon toplantılarında, Türk-İş'i mücadeleye çağırdıkları ortaya bildirilmektedir. Sendikanın 12.Olağan Genel Kurulu'na kitlesel katılımda bulunan işçiler, aktif eylem çağrısında bulunurken, 25 Eylül'de sendikaya yürüyüş yaptılar. 21 Ekim 2003'te ise İstanbul'da AKP önündeki eylem için polis engeline takılan Cevizli TEKEL işçileri, tepkilerini sendika yöneticilerini tartaklamaya kadar vardırıdılar. 2005 Ocağında ise Balıca Sigara Fabrikası işçileri, özelleştirme karşısında sendikanın tavrını eleştirerek, toplu istifa kararlarını açıklar. İşçilerin tepkileri karşısında sendikacıların yaklaşımı ise ilginç; örneğin bir dönemin Genel Başkanı Korkut Güler, işçilerin tepkilerini hiç üzerine kondurmadan şubeler ve Türk-İş'e savuşturmaya çalışıyor: "Şubelerimize ve bölgelere ne gerekiyorsa yapın diyoruz, ama istediğimiz gibi olmadı. Merkez olarak şubelerin önünü

açtık, işçilerin şubelere yönelik tepkileri doğrudur." sözleriyle pişkinliğini sürdürürken, "Türk-İş Başkanlar Kurulu'nun özelleştirmeye ilişkin maalesef politikası yok." diyebilmiştir. 8 Nisan 2005'te, başta İstanbul, Malatya, Adana, Diyarbakır olmak üzere değişik bölgelerden gelen TEKEL işçileri, Ankara'da Özelleştirme İdaresi önünde yapılan eylemin sendika yöneticileri tarafından bitirilmek istenmesini de tepkiyle karşıladıkları ve sonuç alıcı eylemlere gidilmesini isteklerini bildirdikleri görülüyor.

Gerçekten de etkileyici bir mücadele süreci ve bu mücadele hükümetle uzlaştığı açıkça ortaya çıkan -örneğin özelleştirilen Sigara Fabrikası işçilerinin tütün depolarına aktarılmasının kabul edilerek 4/C'ye geçişin önünün açılması gibi- sendikal bürokrasi tarafından çeşitli biçimlerde etkisizleştirilerek güçten düşürülmüştür. Ancak, yine de TEKEL'in direnişçi işçileri, sırtlarındaki sendikal bürokrasi kamburundan kurtulamamış, politik önderlikten yoksun, "kendiliğindencilik" sınırlarını aşamayan, ama sınıf hareketinde önemli deneyimler sağlayabilecek bir süreç yarattılar.

Sınıf hareketiyle buluşmayı başaramayan "sosyalist" güçler, TEKEL işçilerinin Ankara direniş alanında bu olanağı edinebildi, ilişki ve iletişim kurabildi, elinden geldiğince maddi ve manevi desteğini büyük bir özveriyle ortaya koydu. Çöp varillerinden sobaların başında, sıcak çay eşliğinde söyleşilerde, 78 gün/ gece işçileri tanıma ve kendisini anlatma çabasını gösterdi. Ama, bu olanak bir kazanıma dönüştürülebilecek mi, göreceğiz. Yüksel Akkaya, bir yazısında bu yönde bir uyarıda bulunmuş ve sosyalist güçlerin TEKEL işçileri direnişine yaklaşımının, Zonguldak Büyük Madenciler Grevinde olduğu gibi "Açık Hava Müzesi"ne dönüştürülmemesi gereğini belirtmişti. Bu çekince, bence de yerinde, ki bir müzenin işlevi bile tarihsel bilgi sağlamaktır. Oysa, '88-89 Bahar Eylemleri ve arkasından başlayan Büyük Madenciler Greviyle işçi sınıfına ilgisini yönelten "sosyalist" çevreler, sınıf hareketinin sönümlenmesiyle, bu ilgilerini yitirdiler. Bu dönemde yoğunlaşan çabalarla elde edilen bazı mevziler de, sendikal bürokrasinin çekiciliğine kaptırıldı ve ötesinde birikime dönüştürülemedi. Bu nedenle, 51 gün süren İzmit SEKA direnişine yönelik tavırları da, "açık hava müzesi" ziyaretlerinden öte geçemedi. Kuramsal birikimle gerçekliğin bilgisini harmanlayamayan, günübirlik ve yüzeyselliği aşamayan yaklaşımlarla sınıf mücadelesi deneyimlerinin birikime dönüştürülemeyeceği açıktır. Örneğin, TEKEL direnişi özgülünde ülkenin farklı işyerlerinden, farklı bölgelerinden, farklı milliyetlerden, farklı inanç ve kültürlerden işçilerin sınıfsal birliği karşısında; "sosyalist" hareketin açıklayamadıkları dar-grupçu yaklaşımlarla yüzleşme gereğinin görülemediği açık bir gerçek olarak ortada duruyor.

İŞÇİ HAKLARI

VAROLAN HAKLARIMIZI KULLANMAK VE GENİŞLETMEK İÇİN MÜCADELE ETMEMİZ GEREKMEKTEDİR

İşçi, kendisinin ve ailesinin en doğal ihtiyaçlarını karşılayabilmek için çalışmak zorundadır.

Patron da elindeki parayı çoğaltabilmek için işçinin emeğine ihtiyaç duyar. Yani patron, patron alabilmek için işçinin emeğine muhtaçtır. Eğer işçi çalışmazsa patronun elindeki paranın hiçbir değeri kalmaz. Bu yüzden patron, onun için olmazsa olmaz olan, işçinin emeğini daha ucuza mal edebilmek için elindeki bütün imkanları kullanır. Yasaların büyük çoğunluğu patronun çıkarlarını savunur. Ama o sadece bunlarla yetinmez, işçilerin mücadeleleriyle, can ve kan bedeli kazandıkları haklarını kullanmalarını engellemek için bin bir yola başvurur. İşçilerin ise; hem varolan haklarını kullanabilmeleri, hem de bu hakları daha çok işçi lehine genişletebilmeleri için birlikte hareket etmelerinden, örgütlenmelerinden başka yolları yoktur.

On altı yaşını doldurmuş işçiler, işçi sendikalarına üye olabilirler. Sendikaya üye olmak serbesttir. Hiç kimse sendikaya üye olmaya veya olmamaya zorlanamaz. Sendikaya üye olan işçiler, kendi istekleriyle üye oldukları sendikadan ayrılabilirler.

Sendikaya üye olmak, çalışma saatleri dışında veya işverenin rızası ile çalışma saatleri içinde sendikal faaliyetlere katılmak, işyeri sendika temsilciliği yapmak işten atılma nedeni olamaz.

Normal çalışma süresi haftalık kırk beş(45) saattir. Fazla mesai bir günde en çok üç saat olabilir. Bir yıl içinde toplam fazla mesailerin süresi 270 saati aşamaz. Patron fazla mesai yaptırmak için işçilerin onayını almalıdır. İşçinin iş sözleşmesi, fazla mesaiye kalmak istemediği gerekçesiyle feshedilemez.

Patron işçinin ücretini normal zamanından en fazla 20 gün geciktirebilir. Eğer bu süre içinde işçi ücretini alamazsa işyerine gidip, iş yapmama hakkı vardır. İşçilerin bu davranışı grev olarak değerlendirilemez.

Bunun dışında iş bırakma hakkını kullanan işçilerin kendilerine karşı asılsız iddiaları boşa çıkarmak için birlikte hareket etmeleri,

bir arada olmaları ve birbirinin tanıklığında olmaları önemlidir. Sömürü düzenini koruyan yasa işçiye yalnızca çalışmaktan kaçınma hakkı tanımıştır. Diğer işçilerin çalışmasına engel olunmamalıdır. Gününde ödenmeyen ücretler için mevduata uygulanan en yüksek faiz oranı uygulanır.

İkramiye ödemesi işyeri uygulamalarından ve iş sözleşmesi ile toplu sözleşmelerden kaynaklanan bir uygulamadır. İkramiyenin işçi bakımından bir hak haline dönüşmesi bu ikramiyenin düzenli bir ödeme şeklinde olmasıyla bağlantılıdır. Diğer taraftan ikramiyenin sözleşmelerde yer alması halinde artık işveren bakımından bunun bir taahhüt ve işçi içinde bir hak olduğu konusu tartışmasıdır.

İşçilerin, haklarını aramak için patron aleyhine idari veya adli makamlara başvurmaları veya bu hususta başlatılmış sürece katılmaları; aynı zamanda ırk, renk, cinsiyet, medeni hal, aile yükümlülükleri, hamilelik, doğum, din, siyasi görüş ve benzeri nedenler işten çıkarılmak için gerekçe gösterilemez.

Sözleşme koşullarında değişiklik yapmadan önce patronun, bu değişiklik önerisini işçiye yazılı olarak iletmesi ve işçinin de 6 iş günü düşünme süresi vardır. 6 iş günlük süre sonunda işçi öneriye yanıt vermelidir.

Patron, işçiyi işten çıkaracağı zaman bunu yazılı olarak yapmak ve işten çıkarma sebebini açık ve kesin bir şekilde belirtmek zorundadır. İş sözleşmesi feshedilen işçi, fesih bildiriminde sebep gösterilmediği veya gösterilen sebebin geçerli bir sebep olmadığı iddiası ile fesih bildiriminin tebliği tarihinden itibaren bir ay içinde iş mahkemesinde dava açabilir.

İşçiler, işten çıkarılma durumunda dikkatlice okumadan hiçbir belgeye imza atmamalıdır!

Patronun hile ile imzatabileceği her belgeye karşı uyanık olmalırlar.